

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Бутенко О.Г.¹, Карамушко А.В.¹, Васютинська К.А.¹, Мельник С.В.¹, Бизова М.Б.²

¹Національний університет «Одеська політехніка»

пр. Шевченко, 1, 65044, м. Одеса

²Департамент екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації

вул. Канатна, 83, 65007, Одеса

butenko@op.edu.ua; karamushko@op.edu.ua; e.a.vasutinskaya@op.edu.ua;

melnik.s.v@op.edu.ua; maribizova@ukr.net

Метою дослідження є обґрунтування транскордонного співробітництва як механізму реалізації Цілей сталого розвитку в прикордонних регіонах України та суміжних держав, а також визначення умов підвищення його результативності в сучасних безпекових умовах. Показано, що підходи до транскордонної взаємодії еволюціонували від переважно економічного трактування до комплексного бачення, яке охоплює екологічну безпеку, управління природними ресурсами, розвиток інфраструктури, охорону здоров'я, освіту та інституційне партнерство. Запропоновано враховувати ієрархію ЦСР, за якої базове значення має пом'якшення наслідків зміни клімату, а екологічні цілі формують передумови для реалізації економічних і соціальних пріоритетів. Проаналізовано нормативно-правові засади міжнародного територіального співробітництва України та значення державних і європейських програм у розвитку транскордонних ініціатив. Встановлено, що у 2023–2024 роках динаміка зовнішньоторговельних операцій у прикордонних регіонах не забезпечила досягнення запланованих орієнтирів, що відображає вплив воєнних чинників на результативність транскордонного співробітництва. На основі узагальнення практик міжнародних проєктів, зокрема у сферах водної інфраструктури, охорони здоров'я, екологічного моніторингу та екологічної освіти, встановлено, що найбільш результативними є мультисекторальні проєкти, які поєднують інфраструктурні, екологічні, соціальні та освітні складові, спираються на цифрові інструменти управління, багаторівневу координацію та участь місцевих громад. Визначено, що основними обмеженнями розвитку транскордонного співробітництва в Україні залишаються недостатня координація між рівнями управління, обмеженість фінансових ресурсів, недостатній розвиток спільного інформаційного простору та вплив воєнних ризиків. Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання під час розроблення програм міжнародного територіального співробітництва, регіональних стратегій розвитку та проєктів, орієнтованих на досягнення ЦСР в умовах воєнного і післявоєнного відновлення. *Ключові слова:* транскордонне співробітництво; Цілі сталого розвитку; прикордонні регіони; екологічні проєкти; регіональна політика; інституційна спроможність

Cross-Border Cooperation as a Mechanism for Achieving the Sustainable Development Goals. Butenko O., Karamushko A., Vasiutynska K., Melnyk S., Byzova M.

The aim of this study is to substantiate cross-border cooperation as a mechanism for achieving the Sustainable Development Goals in the border regions of Ukraine and neighboring countries, as well as to identify the conditions for enhancing its effectiveness under current security challenges. The paper shows that approaches to cross-border interaction have evolved from a predominantly economic interpretation to a more comprehensive perspective encompassing environmental security, natural resource management, infrastructure development, healthcare, education, and institutional partnership. It is proposed that the hierarchy of the Sustainable Development Goals should be taken into account, with climate change mitigation serving as the foundational priority, while environmental goals create the preconditions for the achievement of economic and social priorities. The regulatory and legal framework of Ukraine's international territorial cooperation is analyzed, along with the role of national and European programs in advancing cross-border initiatives. It is established that in 2023–2024 the dynamics of foreign trade operations in border regions failed to meet the planned targets, reflecting the impact of wartime factors on the effectiveness of cross-border cooperation. Based on a synthesis of international project practices, particularly in the fields of water infrastructure, healthcare, environmental monitoring, and environmental education, the study demonstrates that the most effective projects are multisectoral in nature, combining infrastructural, environmental, social, and educational components and relying on digital management tools, multilevel coordination, and the participation of local communities. The main constraints on the development of cross-border cooperation in Ukraine are identified as insufficient coordination across levels of governance, limited financial resources, the underdevelopment of a shared information space, and the impact of wartime risks. The practical significance of the results lies in their potential application to the design of international territorial cooperation programs, regional development strategies, and projects aimed at achieving the Sustainable Development Goals in the context of wartime and post-war recovery. *Key words:* cross-border cooperation; Sustainable Development Goals; border regions; environmental projects; regional policy; institutional capacity.

Постановка проблеми. Зростання екологічних ризиків, посилення просторової взаємозалежності прикордонних територій та необхідність реалізації Цілей сталого розвитку (ЦСР) зумовлюють потребу в ефективних механізмах транскордонного співробітництва. Для України ця проблема є особливо актуальною з огляду на євроінтеграційні процеси, воєнні виклики, потреби відновлення територій, а також необхідність спільного управління природними ресурсами та питання екологічної безпеки. За таких умов наукового значення набуває обґрунтування транскордонного співробітництва не лише як форми міжрегіональної взаємодії, а як дієвого інструменту досягнення екологічних, соціальних і економічних цілей сталого розвитку.

Актуальність дослідження визначається зростанням ролі транскордонного співробітництва як механізму узгодження екологічної, інфраструктурної та безпекової політики на прикордонних територіях. У сучасних умовах воно набуває особливого значення для регіонів, розвиток яких залежить від стану транскордонних екосистем, доступу до транспортно-логістичних маршрутів і спроможності координувати рішення в умовах криз та високої невизначеності. Транскордонні формати взаємодії створюють підґрунтя для узгодження стратегічних пріоритетів, обміну даними, спільного моніторингу та реалізації природоохоронних і соціально-економічних заходів, орієнтованих на досягнення Цілей сталого розвитку. Водночас вони сприяють підвищенню якості стратегічного планування, формуванню спільних індикаторів оцінювання та узгодженню регіональної політики з міжнародними стандартами, що є особливо важливим в умовах воєнних викликів і післявоєнного відновлення.

Запропоновані підходи є актуальними для прикордонних регіонів України, зокрема Закарпаття, Буковини, Волині, Львівщини, Чернігівщини та Сумщини, де розвиток територій значною мірою пов'язаний із функціонуванням спільних ринків, транспортної та енергетичної інфраструктури, використанням природних ресурсів і станом транскордонних екосистем. Для цих регіонів особливо важливими є узгодження дій у сфері управління басейнами транскордонних річок, реагування на природні й техногенні загрози, підтримка гуманітарної та економічної стійкості громад, а також зміцнення інституційної спроможності місцевого самоврядування.

Для Одеського регіону ця проблематика має додаткову актуальність з огляду на його прикордонно-морське положення та належність до простору нижнього Дунаю і Чорноморського басейну. У цьому контексті особливого значення набуває спільне управління водними ресурсами, прибережно-морськими акваторіями, лиманними комплексами та іншими природними системами, що не мають адміністративних меж. За умов воєнних дій, техногенних загроз і ризиків аварійного забруднення зро-

стає потреба в координованому моніторингу, обміні даними та погоджених природоохоронних заходах, оскільки наслідки екологічних інцидентів у таких басейнах мають транскордонний характер.

Не менш важливим дослідження є і для сусідніх держав, що межують з Україною та входять до спільних екологічних, економічних і соціальних систем. Для Республіки Молдова, Румунії, Польщі, Словаччини та Угорщини транскордонне співробітництво виступає інструментом узгодженого управління водними ресурсами, прикордонною інфраструктурою, природоохоронними територіями та ризиками надзвичайних ситуацій. Розвиток спільних підходів до моніторингу, планування та реалізації природоохоронних і соціально-економічних заходів створює підґрунтя для підвищення регіональної стійкості, екологічної безпеки та ефективності міждержавного партнерства.

Зв'язок авторського доробку із важливими науковими та практичними завданнями. Дослідження проведено в контексті реалізації Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 [1], та узгоджується з положеннями Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 № 2697-VIII, Закону України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 № 156-VIII [2] і Закону України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» від 24.04.2024 № 3668-IX [3]. Отримані результати відповідають завданням удосконалення механізмів транскордонного співробітництва, екологічно орієнтованого регіонального розвитку, узгодженого управління спільними природними ресурсами та підвищення стійкості прикордонних територій в умовах сучасних безпекових викликів. Міжнародно-правове підґрунтя такого підходу формує також Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, до якої Україна приєдналася згідно з Постановою Верховної Ради України (із змінами) від 14.07.1993 № 3384-XII [4].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Як показано авторами [5], одним із важливих інструментів реалізації ЦСР є транскордонне співробітництво, яке забезпечує вироблення узгоджених рішень для територій, що стикаються зі спорідненими економічними, екологічними та соціокультурними викликами. Прикордонні регіони за таких умов постають як ключові простори апробації та впровадження практичних механізмів сталого розвитку (СР), зокрема через поглиблення економічної взаємодії, координацію природоохоронних заходів і зміцнення соціальної сфери [6].

Як зазначено в роботі [7], Україна, маючи спільні кордони із сімома державами, посідає важливе місце в системі європейського транскордонного співро-

бітництва. Автори підкреслюють, що після відновлення незалежності транскордонна взаємодія набула особливої актуальності в контексті європейської інтеграції України, посилення безпекової складової та імплементації принципів сталого розвитку на регіональному і місцевому рівнях. У дослідженні [8] показано, що вагомим інституційним механізмом такої взаємодії стали євро регіони, утворені за участі українських територій, зокрема Карпатський, Буг, Дністер, Верхній Прут, Слобожанщина та інші, які стали платформою для реалізації спільних інфраструктурних, екологічних, освітніх і культурних проєктів. У праці [9] наголошено, що додаткові можливості для розширення партнерства, залучення фінансових ресурсів і впровадження інноваційних практик забезпечують програми Європейського Союзу.

У дослідженнях [10, 11] показано, що транскордонне співробітництво відіграє дедалі вагомішу роль у розв'язанні комплексних проблем розвитку прикордонних регіонів, насамперед у сферах управління водними ресурсами, охорони довкілля, енергетичної безпеки та стимулювання економічної активності місцевих громад. У цих роботах транскордонну взаємодію розглянуто як чинник модернізаційних змін, що сприяє інституційному розвитку, оновленню інфраструктури та зміцненню соціальної згуртованості. Водночас у роботі [10] акцентовано увагу на системних обмеженнях розвитку транскордонної співпраці в Україні, зокрема недостатній інституційній спроможності органів місцевого самоврядування, дефіциті фінансових і кадрових ресурсів, недостатній поінформованості щодо можливостей партнерства та фрагментарності державної політики у цій сфері.

Як свідчать наукові джерела, підходи до розуміння транскордонного співробітництва поступово еволюціонували від переважно економічного трактування до комплексного бачення його ролі у забезпеченні сталого розвитку. На ранніх етапах основна увага зосереджувалася на економічній інтеграції прикордонних територій, розвитку торгівлі, спільних інвестиційних проєктах і залученні прямих іноземних інвестицій [11]. Надалі дослідницький фокус змістився у бік ширшого кола питань, що охоплюють природоохоронну взаємодію, культурну інтеграцію, розвиток інфраструктури та формування спільної регіональної ідентичності [12].

Питання інтеграції транскордонного співробітництва зі цілями сталого розвитку активно розглядалися в межах міжнародних програм і проєктів Європейського Союзу (ЄС), зокрема INTERREG [13]. У дослідженнях [14, 15] транскордонне співробітництво визначено як один із дієвих механізмів забезпечення сталого розвитку прикордонних територій, насамперед через інтеграцію екологічних, економічних і соціальних пріоритетів у спільні програми та проєкти.

В українському науковому дискурсі ця проблематика розглядається у кількох взаємопов'язаних напрямках: розвиток євро регіонів, формування транскордонних інноваційних мереж, стимулювання просторового розвитку, модернізація енергетичного сектору з урахуванням воєнних умов. Авторами [16] підкреслено, що найбільш результативними є комплексні ініціативи, які поєднують економічні, екологічні та соціальні складові, а також спираються на багаторівневу координацію між місцевим, національним і наднаціональним рівнями. Водночас новітні дослідження акцентують увагу на специфічних для України викликах, пов'язаних із воєнними ризиками, політичною невизначеністю, загрозами для критичної інфраструктури та потребою адаптації механізмів транскордонного співробітництва до умов кризи й післявоєнного відновлення [17].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Підсумовуючи, можна стверджувати, що попри наявні наукові здобутки, існує потреба у комплексному дослідженні транскордонного співробітництва саме як механізму досягнення цілей сталого розвитку з урахуванням сучасних українських реалій, специфіки територій, міжнародних зобов'язань України та руху її до членства у ЄС.

Мета роботи є обґрунтування транскордонного співробітництва як механізму реалізації Цілей сталого розвитку в прикордонних регіонах України та суміжних держав, а також визначення умов підвищення його результативності в сучасних безпекових умовах.

Новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні транскордонного співробітництва як інтегрованого інституційного механізму реалізації ЦСР на рівні прикордонних територій та встановленні його функціонального взаємозв'язку з ієрархією Цілей, у межах якої партнерські механізми забезпечують досягнення екологічних, економічних і соціальних ефектів, а також у визначенні ключових обмежень і перспектив розвитку транскордонного співробітництва України в умовах воєнних ризиків, інституційної нестабільності та євроінтеграційних трансформацій.

Методологічне та загальнонаукове значення дослідження полягає у поглибленні підходів до аналізу транскордонного співробітництва в контексті сталого розвитку прикордонних територій. Запропоноване бачення дає можливість розглядати транскордонну взаємодію як системний механізм узгодження управлінських рішень, ресурсів та інформаційного обміну, спрямований на досягнення екологічних, соціальних і економічних результатів. Поєднання положень екологічної політики, регіонального розвитку, публічного управління та просторового аналізу формує підґрунтя для подальших порівняльних досліджень прикордонних регіонів і вдосконалення практик міжнародного територіального співробітництва в умовах сучасних викликів.

Викладення основного матеріалу. Практична реалізація Цілей сталого розвитку [18] на прикордонних територіях потребує врахування не лише їх взаємозв'язку, а й певної послідовності досягнення, оскільки результативність управлінських рішень значною мірою залежить від коректного визначення пріоритетів. У цьому зв'язку на рис. 1 подано запропоновану ієрархію ЦСР, яка відображає логіку їх поетапної реалізації та дає змогу обґрунтувати послідовність управлінських дій у межах транскордонного співробітництва.

У запропонованій схемі виокремлено чотири групи цілей, а також базову екологічну ціль «Пом'якшення наслідків змін клімату» (ЦСР 13). Її виділення в окремий блок зумовлене тим, що кліматичний чинник істотно впливає на можливості досягнення інших екологічних цілей, насамперед пов'язаних із водними ресурсами, морськими екосистемами та збереженням екосистем суходолу (ЦСР 6, ЦСР 14 та ЦСР 15). За такого підходу екологічні цілі розглядаються як необхідна основа для подальшого просування економічних і соціальних пріоритетів.

Окреме значення мають інституційні цілі, які забезпечують організаційні та управлінські умови реалізації всієї системи ЦСР. Хоча вони не включені безпосередньо до лінійної ієрархії, їх роль є визначальною, оскільки саме рівень інституційної спроможності впливає на результативність екологічної

політики, реалізацію економічних рішень і досягнення соціальних орієнтирів.

В умовах сучасних викликів для України значення інституційного компонента суттєво зростає. Воєнні дії, масштабні екологічні втрати та потреба в їх документуванні, оцінюванні й подальшому врегулюванні засвідчують необхідність посилення інституційної спроможності у сфері екологічного управління. У цьому контексті транскордонне співробітництво може розглядатися як один із механізмів підтримки інституційної стійкості, координації спільних дій і формування передумов для більш результативної реалізації Цілей сталого розвитку в кризових і післякризових умовах.

Транскордонне співробітництво слід розглядати в контексті ЦСР 17 «Партнерство заради сталого розвитку», оскільки саме партнерські механізми створюють організаційну основу для досягнення екологічних, економічних і соціальних цілей. Спільність природних умов і соціально-економічних характеристик прикордонних територій зумовлює наявність спільних викликів, що визначає практичне значення такої взаємодії для раціонального природокористування, охорони довкілля, розвитку інфраструктури та підвищення якості життя населення.

Формування нормативно-правових засад співпраці України із сусідніми державами у сфері збереження довкілля пов'язане, зокрема, з прийняттям Закону України «Про ратифікацію Конвенції про

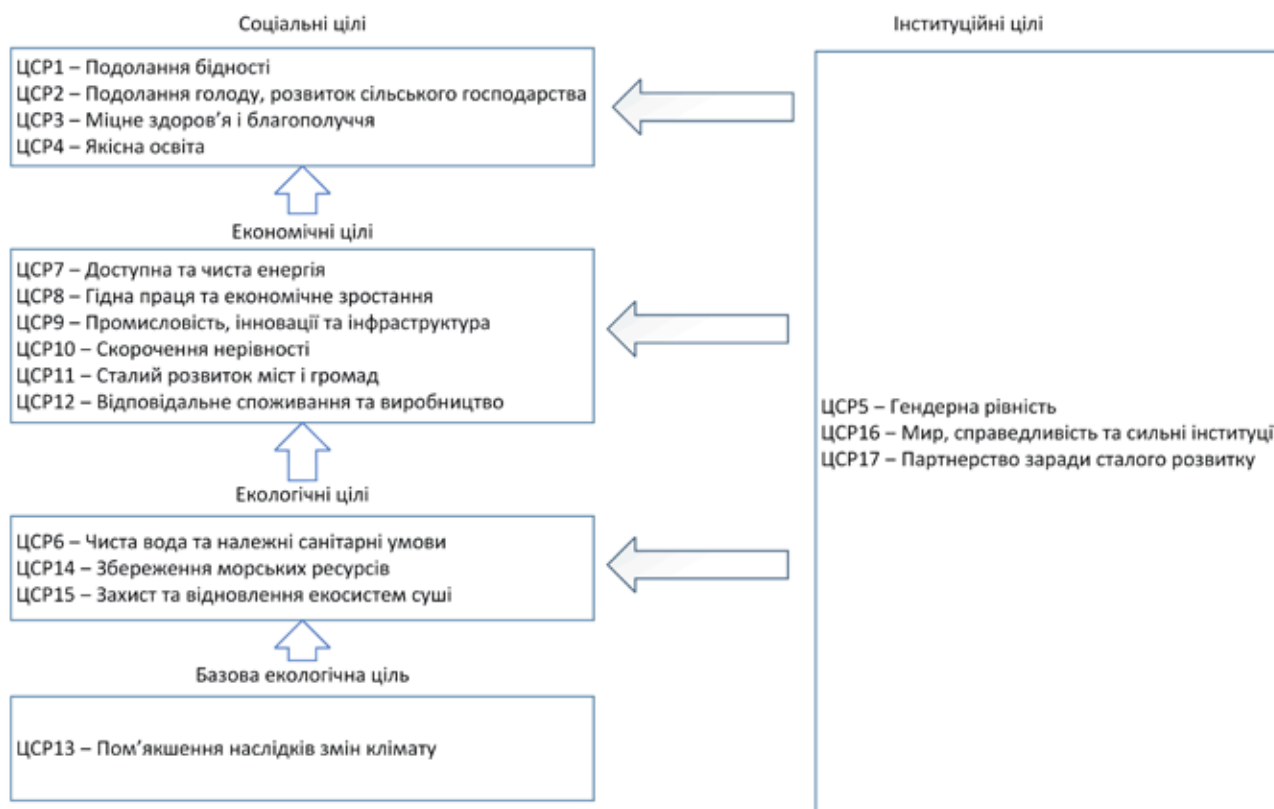

Рис. 1. Ієрархія цілей сталого розвитку

оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті» [19]. Подальший розвиток правового забезпечення цієї сфери відбувся з ухваленням Закону України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» [20]. Нормативне підґрунтя розвитку міжнародного територіального співробітництва також формують Закон України «Про засади державної регіональної політики» [21], Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки [22] та Державна програма розвитку міжнародного територіального співробітництва на 2025–2027 роки [23].

Одним із кількісних індикаторів результативності транскордонного співробітництва є динаміка експорту та імпорту товарів і послуг у прикордонних регіонах. Відповідно до додатка 3 Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки передбачалося щорічне зростання цього показника на 5 % порівняно з базовим 2019 роком. За даними регіональних органів Держстату, до 2022 року в окремих прикордонних областях простежувалася позитивна динаміка зовнішньоторговельних операцій (рис. 2, 3).

У 2023 році в багатьох із них відбулося зниження експорту, тоді як у 2024 році динаміка залишалася неоднорідною, що загалом не забезпечило досягнення орієнтирів, передбачених Державною програмою розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки [24–28]. Така динаміка значною мірою зумовлена впливом повномасштабної війни, яка істотно ускладнила функціонування логістичних ланцюгів, прикордонної інфраструктури та зовнішньоекономічних зв'язків.

В умовах євроінтеграції України транскордонне співробітництво набуває особливого значення як

практичний механізм реалізації Цілей сталого розвитку. Важливу роль у цьому відіграють міжнародні програми, зокрема Interreg Europe 2021–2027, орієнтовані на інновації, діджиталізацію, стартапи та розвиток європейської транспортної мережі й сталої мобільності (ЦСР 9), енергоефективність (ЦСР7); управління відходами (ЦСР11), водними ресурсами (ЦСР6, ЦСР14); якісну освіту (ЦСР4); медицину (ЦСР3); інклюзивність (ЦСР10, ЦСР5); інтегрований міський та сільський розвиток, покращення роботи органів місцевого самоврядування і рівня надання ними послуг громадянам (ЦСР11). Участь у таких ініціативах (із загальним бюджетом 379 млн євро) сприяє гармонізації національної політики з європейськими підходами та активізує реалізацію проєктів сталого розвитку на регіональному рівні.

Важливе місце посідають також спільні освітні та наукові проєкти. Прикладом є проєкт “Establishment of Learning Network for the consolidation effort of joint environmental control and monitoring in the Black Sea Basin 2 (Створення навчальної мережі для консолідації зусиль спільного екологічного контролю та моніторингу Басейні Чорного моря 2)”, спрямований на розвиток екологічного контролю, моніторингу та екологічної освіти в Чорноморському регіоні [29]. Одним із його партнерів був Національний університет «Одеська політехніка», діяльність якого була пов'язана з розробленням освітніх ресурсів, підвищенням рівня екологічної обізнаності та підтримкою функціонування платформи LeNetEco. Організаційну підтримку таким ініціативам забезпечують міждержавні асоціації, зокрема Асоціація транскордонного співробітництва «Єврорегіон Нижній Дунай», основні проєкти якої наведено в табл. 1.

Рис. 2. Обсяг експорту товарів та послуг у грошовому еквіваленті прикордонних регіонів України

Рис. 3. Обсяг імпорту товарів та послуг у грошовому еквіваленті прикордонних регіонів України

Серед міжнародних проєктів Асоціації транскордонного співробітництва «Євро регіон Нижній Дунай» особливе значення мають ініціативи у сферах водної інфраструктури, охорони здоров'я та екологічного моніторингу. У сукупності вони засвідчують, що транскордонне співробітництво є дієвим механізмом досягнення ЦСР через поєднання інфраструктурних, соціальних, освітніх та екологічних складових розвитку.

Реалізація принципів сталого розвитку в прикордонних регіонах сприяє комплексному розв'язанню екологічних і соціально-економічних проблем. Спільні проєкти у сферах управління водними ресурсами, охорони біорізноманіття та зниження кліматичних ризиків дають змогу зменшити антропогенне навантаження на довкілля, підвищити стійкість територій до природних і техногенних загроз, а також активізувати інституційну взаємодію між органами влади, науковими установами, бізнесом і громадськістю. Важливого значення при цьому набувають екологічна освіта, ресурсозбереження, енергоефективність і участь місцевих громад у процесах прийняття рішень.

Водночас розвиток транскордонного співробітництва в Україні стримується недостатньою міжрівневою координацією, обмеженістю фінансових ресурсів і недостатнім розвитком спільного інформаційного простору. Перспективи його подальшого посилення пов'язані з європейською інтеграцією, зміцненням інституційної спроможності на місцевому рівні та впровадженням цифрових інструментів управління й обміну даними.

Аналіз успішних практик засвідчує, що результативні проєкти транскордонного співробітництва мають кілька спільних рис, зокрема:

- *мультисекторний підхід*, за якого поєднуються економічна, екологічна та соціальна складові розвитку;

- *інноваційні технології та цифровізація управлінських процесів*, які полегшують координацію спільних дій, обмін даними та підвищують оперативність реагування на екологічні й ресурсні виклики;

- *участь громадських організацій*, оскільки їх залучення до планування та реалізації проєктів сприяє підвищенню їх якості, прозорості та суспільної підтримки;

Тож, перспективи оптимізації транскордонного співробітництва пов'язані з удосконаленням інституційної бази, розвитком фінансових інструментів і ширшим залученням громадянського суспільства. Важливими напрямками є посилення координації між рівнями влади, розширення доступу до інвестиційних і грантових ресурсів, а також підтримка партисипативних механізмів, що підвищують гнучкість і адаптивність регіональних стратегій.

Головні висновки та перспективи використання результатів дослідження. У результаті дослідження встановлено, що транскордонне співробітництво є важливим механізмом реалізації Цілей сталого розвитку в прикордонних регіонах України, оскільки створює умови для узгодження екологічних, економічних і соціальних пріоритетів розвитку. Показано, що його практична результативність виявляється у можливості залучення інвестицій, підтримки малого і середнього бізнесу, створення нових робочих місць, підвищення ефективності управління природними ресурсами, зменшення екологічних ризиків, впровадження заходів адаптації до змін

**Міжнародні проєкти та результати діяльності Асоціації транскордонного співробітництва
«Єврорегіон Нижній Дунай»**

Назва та сутність проєкту	Коротка характеристика	Обсяг фінансування, тис. EUR	Відповідність цілям сталого розвитку
LeNetEco 2 Створення навчальної мережі для консолідації зусиль спільного екологічного контролю та моніторингу Басейні Чорного моря 2	Створення навчально-інформаційної платформи LeNetEco, електронної карти екологічного моніторингу, навчальних курсів для цільових груп і спільної міжнародної групи з екологічних досліджень та моніторингу в країнах Чорноморського басейну.	773,03	ЦСР 4 Якісна освіта ЦСР 6 Чиста вода та належні санітарні умови ЦСР 14 Збереження морських ресурсів ЦСР 17 Партнерство заради сталого розвитку
HEALTH/4.1/1 Cross-Border Health Infrastructure «Транскордонна інфраструктура охорони здоров'я»	Підвищення доступу населення Єврорегіону Нижній Дунай до якісних медичних послуг через модернізацію медичної інфраструктури в Тулчі, Мечині та Ізмаїлі, а також через розвиток спільної стратегії у сфері охорони здоров'я, телемедицини та профілактики епідемії. Демонструє роль транскордонного співробітництва у досягненні ЦСР 3 через модернізацію лікарняної інфраструктури, впровадження телемедицини та формування спільних механізмів реагування на епідеміологічні виклики	4200	ЦСР 3 Міцне здоров'я і благополуччя ЦСР 9 Інновації та інфраструктура ЦСР 10 Зменшення нерівності ЦСР 17 Партнерство заради сталого розвитку
EFIGE – Cross-Border Ensemble. Heritage Confluence on Danube (2SOFT/2.1/64) Транскордонний ансамбль. Спадщина як простір взаємодії на Дунаї	Проєкт орієнтований на міждисциплінарну валоризацію і просування культурного, етнографічного, гастрономічного, виноробного та частково природного спадку прикордонної території Ізмаїл–Тульча–Галац. У проєктній картці акцентовано збереження та стале управління транскордонною культурною й екологічною спадщиною та підвищення привабливості території.	946,29	ЦСР8 Гідна праця та економічне зростання ЦСР 11 Сталий розвиток міст і громад ЦСР17 Партнерство заради сталого розвитку
Clean River «Чиста річка»	Транскордонний інфраструктурний проєкт із реабілітації та модернізації каналізаційних мереж і насосної станції в Ізмаїлі, а також елементів систем очищення стічних вод у Тулчі; включав спільний моніторинг, стратегію реагування на надзвичайні ситуації та навчання стейкхолдерів. Є прикладом транскордонної ініціативи, спрямованої на модернізацію водовідведення та очищення стічних вод у межах Нижньодунайського регіону,	4353,696	ЦСР 6 Чиста вода та належні санітарні умови ЦСР 11 Сталий розвиток міст і громад ЦСР 13 Боротьба зі зміною клімату ЦСР17 Партнерство заради сталого розвитку

клімату, а також розвитку освітньої, культурної та соціальної взаємодії.

Обґрунтовано, що найбільш ефективними є транскордонні ініціативи, засновані на поєднанні інфраструктурних, екологічних, соціальних та освітніх складових, використанні цифрових інструментів управління, багаторівневої координації та залученні місцевих громад до процесів планування і реалізації проєктів. Водночас встановлено, що подальший розвиток транскордонного співробітництва в Україні

стримується недостатньою узгодженістю дій між різними рівнями управління, обмеженістю фінансових ресурсів, нерозвиненістю спільного інформаційного простору та впливом воєнних ризиків.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання під час формування регіональної політики, розроблення програм міжнародного територіального співробітництва, підготовки екологічних і соціально-економічних проєктів, а також удосконалення

механізмів управління розвитком прикордонних територій. Перспективи подальшого використання результатів дослідження пов'язані з адаптацією механізмів транскордонного співробітництва до умов воєнних і післявоєнних викликів,

розширенням участі України в європейських програмах, посиленням інституційної спроможності на місцевому рівні та впровадженням сучасних цифрових рішень для координації спільних дій і обміну даними.

Література

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (дата звернення: 02.03.2026).
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2019. № 16. Ст. 70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (дата звернення: 02.03.2026).
3. Про міжнародне територіальне співробітництво України: Закон України від 24.04.2024 № 3668-IX / Верховна Рада України. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3668-20> (дата звернення: 26.03.2026).
4. Про приєднання України до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями: Постанова Верховної Ради України від 14.07.1993 № 3384-XII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 36. Ст. 370. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3384-12#Text> (дата звернення: 06.03.2026).
5. Perkmann M. Cross-border regions in Europe: Significance and drivers of regional cross-border co-operation. *European Urban and Regional Studies*. 2003. Vol. 10, No. 2. P. 153–171. DOI: <https://doi.org/10.1177/0969776403010002004>
6. Scott J. W. European politics of borders, border symbolism and cross-border cooperation. In: *A Companion to Border Studies*. 2012. P. 83–99. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781118255223.ch5>
7. Fetko Y. Cross-border and regional cooperation between Ukraine and the European Union: historical and legal aspect. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2023. No. 1. P. 182–185. DOI: <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2023.1.26>
8. Shaban T. Cross-Border Cooperation in the Carpathian Euroregion: Ukraine and the EU. *Borders in Globalization Review*. 2019. Vol. 1, No. 1. P. 43–53. DOI: <https://doi.org/10.18357/bigr11201919258>
9. Корнелюк О. А., Матюшок В. В. Транскордонне співробітництво регіонів України в контексті розвитку міжнародної економічної інтеграції. *Підприємництво та інновації*. 2021. № 20. С. 18–24. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/20.2>
10. Durand F., Decoville A. Establishing cross-border spatial planning. *European Territorial Cooperation: Theoretical and Empirical Approaches to the Process and Impacts of Cross-Border and Transnational Cooperation in Europe*. 2018. P. 229–244. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-74887-0>
11. Blatter J. From “Spaces of Place” to “Spaces of Flows”? Territorial and functional governance in cross-border regions. *International Journal of Urban and Regional Research*. 2004. Vol. 28, No. 3. P. 530–548. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.0309-1317.2004.00534.x>
12. Beck J. Open government and cross-border cooperation: perspectives for the context of transnational policy-making in border regions. *Central and Eastern European eDem and eGov Days*. 2021. P. 141–159. DOI: <https://doi.org/10.24989/ocg.v341.10>
13. Interreg Europe. URL: <https://www.interregeurope.eu/> (дата звернення: 06.03.2026).
14. Klatt M., Herrmann H. Half empty or half full? Over 30 years of regional cross-border cooperation within the EU: Experiences at the Dutch–German and Danish–German border. *Journal of Borderlands Studies*. 2011. Vol. 26, No. 1. P. 65–87. DOI: <https://doi.org/10.1080/08865655.2011.590289>
15. Medeiros E. Should EU cross-border cooperation programmes focus mainly on reducing border obstacles? *Documents d'Anàlisi Geogràfica*. 2018. Vol. 64, No. 3. P. 467–491. URL: <https://repositorio.iscte-iul.pt/handle/10071/16932> (дата звернення: 06.03.2026).
16. Волкова Н. Транскордонне співробітництво України з країнами ЄС в умовах російсько-української війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-52>
17. Круглашов А., Сабадаш Н. Транскордонне співробітництво в умовах повномасштабної війни в Україні: гуманітарні та безпекові виміри. *Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент*. 2024. № 14. С. 35–58. DOI: <https://doi.org/10.31861/mediaforum.2024.14.35-58>
18. United Nations. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda> (date of access: 11.03.2026).
19. Про ратифікацію Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті: Закон України від 19 березня 1999 р. № 534-XIV / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 18. Ст. 153. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/534-14#Text> (дата звернення: 11.03.2026).
20. Про міжнародне територіальне співробітництво України: Закон України від 24 квітня 2024 р. № 3668-IX / Верховна Рада України. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3668-20> (дата звернення: 24.03.2026).
21. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лютого 2015 р. № 156-VIII / Верховна Рада України. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/156-19> (дата звернення: 20.03.2026).
22. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 / Кабінет Міністрів України. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/695-2020-%D0%BF> (дата звернення: 26.03.2026).
23. Про затвердження Державної програми розвитку міжнародного територіального співробітництва на 2025–2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2025 р. № 1647 / Кабінет Міністрів України. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1647-2025-%D0%BF> (дата звернення: 26.03.2026).

24. Зовнішня торгівля товарами Одеської області у 2024 році / Головне управління статистики в Одеській області. Одеса, 2025. URL: https://od.ukrstat.gov.ua/infografika/Statistichne_vidannya/zovnishnya_torgivlya_v_odes_obl_2024.pdf (дата звернення: 20.03.2026).
25. Зовнішня торгівля товарами Львівської області у 2024 році: пресвипуск / Головне управління статистики у Львівській області. Львів, 2025. URL: https://lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/press/2025/r12_2.pdf (дата звернення: 26.02.2026).
26. Експорт-імпорт товарів Хмельницької області у січні-червні 2024 року: експрес-випуск / Головне управління статистики у Хмельницькій області. Хмельницький, 2024. URL: https://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/express/2024/08_2024/16.pdf (дата звернення: 15.03.2026).
27. Експорт-імпорт товарів Херсонської області у січні-жовтні 2024 року: експрес-випуск / Головне управління статистики у Херсонській області. Херсон, 2024. URL: <https://www.ks.ukrstat.gov.ua/images/stories/stat/Arhiv/express/2024/24.pdf> (дата звернення: 16.02.2026).
28. Зовнішня торгівля України товарами: підсумки 2024 року / Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnya-torhivlya-ukrayiny-tovaramy-pidsumky-2024-roku> (дата звернення: 16.02.2026).
29. LeNetEco 2. *Establishment of Learning Network for the Consolidation Effort of Joint Environmental Control and Monitoring in the Black Sea Basin 2*. URL: <https://leneteco2.univ-danubius.ro/en/> (date of access: 16.03.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 27.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026